

Међусекторски протокол о сарадњи на превенцији и заштити деце од насиља, злостављања и занемаривања на подручју града Ваљева

Захваљујемо стручним сарадницима, директорима школа, представницима Града Ваљева, Школске управе, Центру за социјални рад Колубара, Удружењима грађана, Прекршајном суду, Полицијској управи Ваљево, Предшколској установи „Милица Ножица“, и локалним медијима. Посебно се захваљујемо на стручној и финансијској подршци коју су пружили УНИЦЕФ и Ужички центар за права детета.

Радна група за израду Међусекторског протокола

Сузана Момчиловић, дипл.политиколог, Удружење „Наши снови,,

Зора Бојичић, дипл.политиколог, Град Ваљево

Др.Мира Јовановић, Удружење „ Анђели чувари,,

Весна Лазић, васпитач-специјалиста за ПП програм, Удружење „Анђели чувари,,

Ана Савковић, маг.педагошких наука, ОШ „Нада Пурић,,

Катарина Влајковић, дипл.правник, Центар за социјални рад „Колубара,,

Катарина Милићевић, дипл.правник, Центар за социјални рад „Колубара,,

Александар Перовић, Одбор за људска права

Гордана Аврамовић, психолог, Ваљевска гимназија

Јелена Петровић, ПУ Ваљево

Љиљана Арсенијевић, дипл.правник, Прекршајни суд

Огњанка Бановић, новинарка

Горан Милошевић, социјални радник, ПУ „ Милица Ножица,,

Садржај

1. Увод	4
2. Значење појма насиље, злостављање и занемаривање	5
3. Међусекторски тим	7
4. Циљеви	8
5. Процедуре у ситуацијама насиља-интервенција	9
6. Координација	18
7. Активности на спречавању насиља-превенција	17
8. Извештавање	19
9. Прелазне и завршне одредбе	20

Међусекторски протокол о сарадњи на превенцији и заштити деце од насиља, злостављања и занемаривања на подручју града Ваљева

УВОД

Право на заштиту од свих облика насиља представља основно право сваког детета, а утврђено је Конвенцијом о правима детета и другим документима Уједињених нација, Савета Европе и осталих међународних организација, које је држава Србија ратификовала као чланица тих организација. Унапређење система заштите деце од насиља може бити успешно путем партнерства органа државне власти, локалне самоуправе; јавног сектора (образовања, система здравствене заштите, система социјалне заштите, унутрашних послова и др.); правосуђа; цивилног друштва, медија и појединаца.

Да би међусекторски приступ у заштити деце добро функционисао потребно је да сви учесници имају представу о заједничком циљу у процесу заштите деце, добро познају сопствене и улоге других сектора, професионалне обавезе и да познају начине размене информација и консултација између сектора.

Визија која се промовише овим протоколом јесте да сва деца на територији града Ваљева, без обзира на узраст, пол, национално или етничко порекло, породични статус и било које друге социјалне или индивидуалне карактеристике детета и његове породице, расту у окружењу безбедном од насиља сваке врсте, поштују личност и достојанство детета, уважавају потребе и развојне могућности детета, развијају толеранцију и коришћење насилних видова комуникације.

Свесни својих улога у друштвеној заједници грађана Ваљева, као и тежине и озбиљности проблема насиља, потписивањем овог Протокола партнери савесно и одговорно изражавају заједнички напор да се изгради ефикасан систем борбе против насиља, злостављања и занемаривања деце. Потписници Протокола уважавају чињеницу да све већа учесталост случајева насиља у породици захтева додатне, и то пре свега заједничке и координисане активности свих надлежних институција, односно делотворан систем рада институција.

ДЕФИНИЦИЈА ПОЈМОВА

Дефиниција детета

Уставом Републике Србије прописано је да је 18. година живота старосна граница која одређује разлику између малолетног и пунолетног лица (члан 37. став 2.). Устав не дефинише експлицитно дете, а овакво одређење у складу је са *Конвенцијом о правима детета*, према којој је дете људско

биће које није навршило осамнаест година живота, ако се, на основу закона који се односи на дете, пунолетство не стиче раније.

Суштински, Породични закон, у складу са Уставом и Конвенцијом о правима детета, говори о детету као лицу које није навршило 18 година живота, односно није стекло потпуну пословну способност пре тог узраста.

Дефиниције насиља према детету

Насиље према деци обухвата разне типове поступања који се могу испољити као директно насиље које се дефинише према врсти повреде, односно штете која се наноси детету, и као индиректно насиље, које се испољава кроз шире друштвено-економске, културне или институционалне услове који доводе до повећаног ризика од насиља, као што су економска неразвијеност или нестабилност, сиромаштво, социјални конфликти, непостојећа или неадекватна законска регулатива и друго.

Општа дефиниција злоупотребе малолетних лица

Злоупотреба или злостављање малолетних лица обухвата све облике физичког и/или емоционалног злостављања, сексуалну злоупотребу, занемаривање или немаран поступак, као и комерцијалну или другу експлоатацију, што доводи до стварног или потенцијалног нарушавања здравља детета, његовог преживљавања, развоја или достојанства у оквиру односа који укључује одговорност, поверење или моћ.

Физичко злостављање

Физичко злостављање малолетних лица је оно које доводи до стварног или потенцијалног телесног повређивања малолетних лица, услед чињења или нечињења, за које се разумно може сматрати да спада у домен контроле од стране родитеља или особе која је у положају да има одговорност, моћ или поверење у односу на малолетно лице, при чему треба правити разлику између злостављања и ненамерне озледе, односно физичких знакова и симптома који подржавају намерно озлеђивање. Примери физичког злостављања су: ударање, шутирање, трешење, дављење, бацање, тровање, паљење, посипање врућом водом, изазивање болести или симптома болести код малолетних лица од стране родитеља, усвојитеља, старатеља или друге особе која је одговорна за малолетно лице.

Сексуална злоупотреба

Сексуална злоупотреба малолетних лица испољава се као однос између ових лица и одрасле особе или другог малолетног лица које се, због узраста или развоја, налази у положају који му даје одговорност, поверење или моћ, где испољена активност има за циљ да пружи уживање или задовољни потребе друге особе.

Сексуалном злоупотребом малолетних лица сматра се и:

- Навођење или приморавање малолетних лица на учешће у сексуалном односу, контактном: сексуални однос, сексуално додиривање, или неконтактном: излагање погледу, воајеризам, егзибиционизам;
- Експлоататорско коришћење малолетних лица за проституцију, порнографију или друге незаконите сексуалне радње.

Емоционална злоупотреба

Емоционална злоупотреба обухвата пропуштање да се обезбеди развојно прикладна, подржавајућа средина, укључујући и доступност примарне фигуре, како би малолетна лица могла развити стабилне емоционалне и социјалне способности које одговарају њиховим личним потенцијалима. Емоционална злоупотреба обухвата и поступке којима се врши омаловажавање, понижававање, игнорисање, оцрњивање, оптуживање без разлога, претње, застрашивање, ограничавање кретања малолетних лица, врши дискриминација, исмевање или упражњавање других облика нефизичког, непријатељског или одбацујућег поступања.

Занемаривање и немарно поступање

Занемаривање представља пропуштање одговорног за негу и заштиту (родитеља, усвојитеља или старатеља), односно друге особе која је преузела родитељску одговорност или обавезу да негује малолетно лице, чак и током краћег времена, да обезбеди његов развој у свим областима: здравља, образовања, емоционалног развоја, исхране, смештаја и безбедних животних услова, а у оквиру разумно расположивих средстава породице или пружаоца неге, што изазива или може, са великом вероватноћом, нарушити здравље малолетног лица или његов ментални, духовни или друштвени развој.

Експлоатација

Комерцијална или друге врсте експлоатације малолетних лица односи се на њихово коришћење за рад или друге активности, а за корист других особа. Ово обухвата рад и проституцију малолетних лица, киднаповање и/или продају у сврхе радне или сексуалне експлоатације, експлоататорско коришћење за порнографске садржаје и материјале. Ове активности имају за последицу нарушавање физичког и менталног здравља. Значајно ометају или чак заустављају емоционални, социјални, морални, као и образовни развој малолетних лица.

Дигитално насиље

Дигитална комуникација представља свакодневни вид комуникације данашњих ученика и ученица, због чега је веома важно препознати карактеристике дигиталног насиља.

Потписници Протокола ће користити све расположиве могућности којима особе укључене у образовно васпитни процес располажу, у циљу безбедности ученика на интернету, пружање

адекватне подршке и ослоња за преузимање одговорности ученика за сопствено понашање на интернету. Подједнаку пажњу у раду ће посветити и информисању родитеља у вези са коришћењем савремених технологија и ризицима које коришћење и злоупотреба носе са собом.

Потписници Протокола ће кроз редовне активности, указивати на активности за заштиту, превенцију и интервенцију, од различитих облика дигиталног насиља, нарочито сексуалног насиља које се врши путем интернета, подстицати сарадњу и размену искуства кроз заједничке активности наставника, родитеља и ученика, установа и институција зарад безбеднијег коришћења интернета.

У оквиру Министарства просвете, науке и технолошког развоја функционише СОС телефонска линија. На број телефона 0800/200201 може да се пријави сваки облик насиља, па и дигитално насиље.

Уколико постоје информације о сексуалној злоупотреби малолетних лица у порнографске сврхе, сексуалном насиљу на интернету, педофилији, криминалним онлајн садржајима, или ако је малолетна особа примила путем дигиталних уређаја материјал са експлицитним сексуалним садржајем, потписници Протокола ће пријаве упућивати на:

Одељење за борбу против високотехнолошког криминала Министарства унутрашњих послова Републике Србије, e-mail: childprotection@mup.gov.rs, тел: 011/306-2000;

Више јавно тужилаштво у Београду, Посебно одељење за борбу против високотехнолошког криминала; адреса: Савска 17а (Палата правде), e-mail: vtk@beograd.vtk.jt.rs, тел: 011/360-1272; или, основно јавно тужилаштво, пријава се подноси на подручју оног јавног тужилаштва где се насиље догодило, списак адреса основних јавних тужилаштава можете да пронађете на сајту Бесплатна правна помоћ.

Јавни тужилац је у обавези да процени да ли постоје елементи кривичног дела и у случају да постоје, покрене кривични поступак. Уколико тужилац не установи доказе кривичног дела, обавештава подносиоца тужбе, а оштећено лице може самостално да покрене кривични поступак. Није потребно насиље пријављивати и полицији и јавном тужилаштву, јер у случају кривичног дела полиција обавештава јавно тужилаштво и обрнуто.

МЕЂУСЕКТОРСКИ ТИМ

Међусекторски тим за превенцију и заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања је тим кога чине делегирани представници институција/организација у креирању и спровођењу Протокола.

- Центар за социјални рад има координаторску улогу у раду Интерсекторског тима: у превенцији, организовању мреже за откривање и прикупљање података о злостављаној и занемареној деци; има водећу улогу у спровођењу централног поступка процене, организовању специјализоване процене, планирању заштитног процеса како третмана тако и других услуга; примењује мере социјалне заштите и мера правне заштите из надлежности органа старатељства, и покреће судске поступке у складу са законом;

- Полиција и правосудни систем имају кључну улогу у спровођењу мера неодложне интервенције чије је циљ правремено обезбеђивање безбедности детета. Такође, превентивно делују кроз активности везане за њихову област. У надлежности полиције је откривање и прикупљање података и доказа о учињеном кривичном делу, док је надлежност покретања кривичног поступка у делокругу рада јавног тужиоца. У директном раду са дететом, које је жртва насиља, учествују лиценцирани полицајци.
- Здравствени систем има значајну улогу у превенцији и раном откривању злостављања и занемаривања деце, у документовању насиља, злостављања и занемаривања, вршењу судско медицинске експертизе у специјализованом третману детета и породице и у праћењу развоја детета;
- Образовно–васпитне установе имају улогу у информисању деце и родитеља/старатеља о проблему насиља, предузимању мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад деце/ученика,ца као и интервенисање у ситуацијама када се јавља насиље, злостављања и занемаривања. Учествоју у планирању и реализацији заштитних мера и активности у оквиру образовно-васпитног система и у случајевима насиља поступају према дефинисаном протоколу. Образовно-васпитни систем своју улогу остварује сам или заједно са осталим потписницима Протокола.
- Удружења грађана: Удружење за помоћ деци са посебним потребама Наши снови, Анђели чувари, Друштво РОМ и Одбор за људска права ће у својим активностима учествовати у промовисању права детета на заштиту, информисање деце и „значајних одраслих“ о правима и поступцима заштите, превенцији насиља, злостављања и занемаривања детета, као и у препознавању и пријављивању случајева злостављања и занемаривања детета. Својим активностима ће учествовати у прикупљању и размени података, планирању и обезбеђивању услуга из своје делатности за дете и/или за „значајне одрасле“ који су повезани са дететом, у праћењу и процени ефеката спроведених услуга, као и размени информација са учесницима из других система.
- Медији: ТВ ВА Плус, недељник Напред и портали вемедиа и колубарске.рс промовишу ненасиље, ненасилне примере и моделе понашања и професионално информишу и извештавају јавност о насиљу над децом, поштујући најбољи интерес детета. Улога медија је такође и праћење и информисање јавности о остваривању посебног Протокола.
- Локална самоуправа , Град Ваљево је одговоран за обезбеђивање ефикасног и квалитетног деловања свих институција на територији за коју је надлежан, у спровођењу заштите жртва насиља у породици и у популацији деце и младих изложених насиљу.

Циљ протокола

- Циљ овог Протокола јесте успостављање ефикасне, оперативне, мултисекторске мреже за заштиту деце од насиља, злостављања, занемаривања и искоришћавања у граду Ваљеву.

Специфични циљеви

- Дефинисање и доградња интерних процедура поступања у ситуацијама насиља у породици у свим организацијама потписницима Протокола;

- Формирање мултисекторског тима, јачање његових капацитета;
- Успостављање и доградња система интерног евидентирања и документовања насиља, креирање стандардизованих извештаја;
- Осигурање безбедности детета које је жртва злостављања и занемаривања или је сведок породичног или вршњачког насиља;
- Ефикасно здравствено збрињавање жртви, документовање повреда;
- Унапређење процене ризика по здравље и живот особа које трпе насиље и опасности од понављања насиља;
- Социјална рехабилитација особа које су претрпеле насиље у породици; спровођење програма секундарне превенције насиља;
- Усклађивање вођења евиденције у свим институцијама
- Именовање особе задужене за координацију међусекторског тима;
- Обезбедити обавезно периодично састајање чланова међусекторског тима;
- Обезбедити транспарентност у подношењу Годишњег извештаја;
- Усагласити новинарски кодекс са стандардима извештавања медија о предметима насиља у породици, предшколској установи, основним и средњим школама, дневном боравку;
- Предузети активности на унапређењу мера којима ће се постојећи систем више фокусирати на заштиту и на превенцију;
- Реализовати програме подршке родитељству и породицама, који се тренутно реализују ретко или су непостојећи, осим за породице изложене вишеструким ризицима које су корисници социјалне заштите.

ПОСТУПАЊЕ НАДЛЕЖНИХ ИНСТИТУЦИЈА КАДА СУ ДЕЦА УКЉУЧЕНА

Полицијска управа Ваљево

Надлежности полиције произилази из члана 2. Закона о полицији, где је у ставу 1 и 2 прописано да полиција предузима мере из надлежности Министарства ради остваривања јавне безбедности. Полицијски службеник дужан је да прими пријаву о насиљу у породици која може бити усмена (непосредно, путем телефона), писмена или анонимна и дужан је да о томе сачини службену белешку посебно водећи рачуна да приликом примања исте не виктимизира жртву насиља постављањем непотребних питања.

У случају сазнања (дојаве) о насиљу:

Сачинити записник о увиђају с лица места са фото-документацијом (по могућству) – фото елаборатом (простор, ствари, стање жртве насиља...) Обавезно контактирати јавног тужиоца због усмеравања поступка (кривичног, прекршајног). О контакту са јавним тужиоцем сачинити службену забелешку;

У року од 24 часа од догађаја насиља у породици Центру за социјални рад доставити и писани извештај о догађају, који треба да садржи минимум података: идентитет жртве насиља, податке о особи која је извршила насиље, опис догађаја, врсту повреда, да ли је и када пријава прослеђена тужилаштву, да ли је евентуално тужилаштво одредило меру задржавања или му је одређен притвор;

Приликом разговора са жртвом насиља, насилник не сме бити присутан у истој просторији. Прибавити потребне податке о евентуалној потреби здравствене помоћи. По процени укључити Центар за социјални рад, ради неопходног збрињавања жртве;

Приликом разговора са жртвом насиља сазнати битне околности које се односе на трајање, континуитет, начин понашања учиниоца насиља, те евентуално раније насиље; Упознати жртву насиља с њеним правима (избор поверљивог лица, бесплатна правна помоћ, склониште...);

Посебно обратити пажњу на децу или поступање с малолетним лицима и обавезно обавестити Центар за социјални рад на телефон, односно дежурног радника центра на телефон, у случају да у породици постоји малолетно дете;

У случају потребе за заштитним мерама, у сарадњи и уз помоћ стручних радника Центра за социјални рад израдити сигурносни план за жртву насиља, те исту упознати са заштитном мером удаљења или приближавања од стране учиниоца насиља, чињеницама шта се све подразумева под узнемиравањем, као и бројем телефона полицијског службеника задуженог за спровођење изречене заштитне мере;

На образложени писани захтев Центра за социјални рад, у најкраћем року који није дужи од 48 сати, доставити тражене податке из службених евиденција о: детету, другој жртви, породици и насилнику;

Што хитније поднети надлежном суду захтев за покретање прекршајног поступка; У захтеву за покретање прекршајног поступка, предложити адекватну санкцију, све расположиве доказе уз детаљан чињенични опис дела прекршаја који у себи садржи битне елементе обележја прекршаја, поготово у односу на сам чин насиља;

Уважити иницијативе Центра за социјални рад за провером података на терену и пружити заштиту стручним радницима Центра на терену;

Израдити процену ризика о поновљеном насиљу.

Извештаје о свим предузетим активностима водити кроз посебну евиденцију;

Присуствовати и активно учествовати на Конференцији случаја, коју организује Центар за социјални рад.

САРАДЊА НА ПРОЦЕНИ РИЗИКА, СТАЊА И ПОТРЕБА ДЕТЕТА И ПОРОДИЦЕ

По пријему пријаве ЦСР Колубара стручни радници Центра спроводе поступке пријемне и почетне процене, организују консултативни састанак у првим фазама рада на случају, сазивају, заказују и координирају конференцију случаја, координирају и у сарадњи са осталим учесницима, уколико је потребно, спроводе неодложну интервенцију. Пријемна процена обавља се у току једног радног дана у Пријемној канцеларији Центра.

Пријемни радник врши регистровање пријаве и пријемну/тријажну процену садржаја примљене пријаве. Организација/институција, или физичко лице, која је поднела пријаву или стручни радник центра коме је познато дете и његова породица ће у телефонском контакту или непосредно, на тражење пријемног радника, дати допунска објашњења која се тичу детета и породице.

Почетна процена коју води стручни радник надлежног одељења Центра (у даљем тексту: водитељ случаја/процене), окончава се следећим могућим исходима: а) постоји потреба за заштитом детета од злостављања и занемаривања; б) не постоји потреба за заштитом детета од злостављања и занемаривања али постоји потреба за другим видовима подршке за дете и породицу; ц) не постоји потреба за заштитом детета нити за другим услугама породици.

Водитељ случаја може да закаже консултативни састанак на коме су обавезни да учествују стручњаци из оних области у којој је случај откривен и у којој је установљена сумња на занемаривање и злостављање.

Сваки позвани учесник споразума ће обезбедити учешће одговарајућег стручњака и прихватити обавезе и задатке примерене својим стручним ресурсима у складу са посебним протоколима за заштиту деце од злостављања и занемаривања и својим надлежностима. Свим позваним учесницима конференције случаја биће достављен записник са састанка и план мера заштите. Стручњаци учесника ће активно учествовати у планирању мера заштите и обавезују се да спроводе договорени план заштите. Центар ће обавестити одговорно лице учесника, а потом и одговарајући службе ШУ или Полицијску управу уколико позивани учесници не узимају активно учешће на конференцијама случаја и не реализују договорене мере заштите.

САРАДЊА НА РЕАЛИЗАЦИЈИ НЕОДЛОЖНЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

У случајевима када исход почетне или пријемне процене укаже да су живот и здравље детета непосредно угрожени водитељ случаја/процене Центра ће предузети мере неодложне интервенције чији је циљ осигурање безбедности детета, као и да захтева, када је то потребно, формирање стручног тима и покретање одговарајућих поступака.

Међусекторски тим града Ваљева ће на основу стандардизованих образаца извештавања, достављати Центру за социјални рад податке о насиљу над децом са територије града. Стандардизовани обрасци ће се формирати на основу договора партнера о врсти, садржини, начину размене, заштити и коришћењу података о насиљу водећи рачуна о законским овлашћењима и обавезама сваке институције/установе. Центар за социјални рад ће формирати базу података, ажурирати је и достављати координатору Мултисекторског савета.

Прекршајни суд

1. Хитност у поступању и доношењу одлука;
2. О покретању прекршајног и кривичног поступка, у случајевима када је жртва насиља дете или ако у породици постоји малолетно дете које треба заштиту, Центру за социјални рад без одлагања доставити писмено обавештење са свим релевантним подацима који су потребни за ефикасно и брзо поступање;
3. Осигурати и заштитити жртву насиља приликом доласка и боравка у суду;
4. Осигурати посебну просторију за жртву насиља до давања исказа (физички је одвојити од учиниоца насиља), те водити рачуна о њеној приватности;
5. Жртву поучити о њеним правима;
6. У случајевима потребе у поступак укључити Центар за социјални рад и затражити извештај на околности догађаја (насиља);
7. Прекршајни суд има законски основ да изрекне меру обавезног лечења алкохоличара и наркомана, као и заштитну меру забране приступа оштећеном, објектима или месту извршења прекршаја (Закон о прекршајном поступку);
8. Учествују на конференцији случаја, посебно кад се ради о сложеним случајевима или када има више кривичних дела и треба синхронизовати више акција.

Предшколске установе, основне и средње школе

1) Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања обавља се прикупљањем информација – директно или индиректно.

Прикупљање информација има за циљ утврђивање релевантних чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање и занемаривање. Током прикупљања информација поштују се принципи утврђени Конвенцијом и правила која се примењују у поступцима у којима учествује малолетно лице – дете и ученик.

2) Заустављање насиља и злостављања и смиривање учесника је обавеза свих запослених у установи, а нарочито најближег присутног запосленог и дежурног наставника, односно васпитача да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике у акту насиља. У случају да запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, одмах ће тражити помоћ.

3) Обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби, (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и Центра за социјални рад) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања. Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, установа одмах обавештава Центар за социјални рад.

4) Консултације у установи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције. У консултације у установи укључују се: одељенски старешина, дежурни наставник, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент.

Уколико у току консултација у установи директор и тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе:

Министарство просвете – школску управу, центар за социјални рад, полицију, здравствену службу и др.

5) Мере и активности предузимају се за све нивое насиља и злостављања. Оперативни план заштите (у даљем тексту: план заштите) сачињава се за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за сву децу и ученике - учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања).

План заштите зависи од: врсте и тежине насилног чина, последица насиља по појединца и колектив, броја учесника и сл.

План заштите садржи: активности усмерене на промену понашања - појачан васпитни рад, рад са родитељем, рад са одељенском заједницом, укључивање ученичког парламента и савета родитеља, а по потреби и органа управљања; носиоце тих активности временску динамику; начине којима ће се обезбедити поновно укључивање свих учесника насиља, злостављања и занемаривања у заједницу. План заштите сачињава тим за заштиту заједно са одељењским старешином, односно васпитачем, психологом, педагогом (уколико нису чланови тима за заштиту), директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. План заштите

укључује и информације о мерама и активностима које установа предузима самостално, у сарадњи са другим надлежним организацијама и службама и када друге надлежне организације и службе спроводе активности самостално. Када су у мере и активности укључене друге организације и службе, одређују се задаци, одговорна лица, динамика и начини међусобног извештавања.

За трећи ниво насиља и злостављања директор установе подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавештава Министарство просвете, односно надлежну школску управу, у року од 24 сата. Пре пријаве обавља се разговор са родитељима, осим ако тим за заштиту, полиција или центар за социјални рад процене да тиме може да буде угрожен најбољи интерес детета и ученика. Надлежни органи, организације и службе (Центар за социјални рад, одељење за насиље полиције и правосуђе о предузетим мерама обавештавају школу, тим за заштиту и директора.)

Уколико је комуникација са медијима неопходна, одговоран је директор, осим ако је директор учесник насиља, злостављања или занемаривања. У том случају комуникацију са медијима остварује председник органа управљања.

6) Ефекте предузетих мера и активности прати установа (одељењски старешина, васпитач, тим за заштиту, психолог и педагог) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности установе. Установа прати понашање детета и ученика које је трпело и које је извршило насиље и злостављање, али и деце и ученика који су индиректно били укључени (сведоци). Прати се и укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби. Ефекте предузетих мера прате и надлежне службе Министарства просвете.

Деца са сметњама у развоју су под већим ризиком од насиља уопште, а посебно од вршњачког насиља.

Посебну пажњу потписници Протокола ће посветити оним местима где често бораве: Специјално образовање, боравак у инклузивним школским одељењима и предшколским групама, Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју.

Поред занемаривања основних физичких и емоционалних потреба, деца са сметњама у развоју и даље имају ограничен приступ образовању. Још увек постоје деца која нису уписана у школу, малобројни су уписани претежно у специјално образовање, инклузивна настава није довољно прилагођена, што доприноси њиховој даљој сегрегацији и изолацији.

Потписници Протокола ће пратити укљученост ромске деце у образовни процес и реаговати у случајевима неоправданог изостајања или напуштања образовних институција.

Сви потписници Протокола ће, у оквиру својих активности, посебну пажњу посветити деци која живе у породицама са родитељима или другим члановима домаћинства који су зависници од психоактивних супстанци.

Дом здравља Ваљево

1. Деца жртве насиља и злостављања у породици имају приоритет у здравственом збрињавању (без обзира што код себе лице нема здравствену књижицу и личну карту), уз посебан нагласак на заштиту приватности;
2. Примити дете жртву насиља без обзира у којој амбуланти има здравствени картон;
3. Одмах Полицији пријавити сумњу на насиље;
4. Дете жртву насиља идентификовати по карактеристичним повредама у случају да се сам/а не декларише као жртва, уз поштовање приватности, те покушати са успостављањем поверљивог разговора;
5. Увести могућност анонимног испуњавања тријажног листа ради обезбеђивања хитног пријема, као и ради заштите приватности;
6. Детету које у Дом здравља долази у пратњи радника Центра за социјални рад обезбедити хитан пријем, уз обезбеђивања издвојене/празне просторије за чекање, ради заштите приватности;
7. Саставити службену белешку о могућим физичким повредама и о учиниоцу насиља;
8. Детету жртви насиља издати Уверење о здравственом стању, по службеној дужности, без наплате;
9. С посебном пажњом разговарати са жртвом насиља и упутити је на Центар за социјални рад, тужиоца и полицију, те о ситуацији, за случај потребе, обавестити секундарну здравствену заштиту;
10. У случају сумње на било који облик насиља наведено уписати у здравствену документацију и о чињеницама сазнатим и утврђеним прегледом издати здравствену документацију жртви без наплате;
11. Обавезно надлежним органима – Полицији, тужилаштву, Центру за социјални рад и суду, дати на увид документацију и све доступне податке од значаја за потребу процесуирања;
12. На писмени захтев надлежних органа (Центра за социјални рад, полиције, суда и тужилаштва) доставити у најкраћем року службене белешке и све податке из службених евиденција у вези са конкретним случајем;
13. У случају сумње да је насиље починила особа с психичким сметњама, особу упутити на лечење према чл.19 Закона о заштити лица за менталним сметњама, из којег произилази обавеза стављања такве особе под контролисане услове;
14. У случају доласка жртве насиља у службу хитне помоћи, обратити посебну пажњу на повреде и целокупно стање пацијента које би могло упућивати на насиље у породици;
15. У договору са Центром за социјални рад и образовно-васпитним установама развити План подршке за дете – жртву насиља;
16. Водити рачуна о поверљивости и заштити приватности детета жртве насиља.

Град Ваљево

Град Ваљево је одговоран за обезбеђивање ефикасног и квалитетног деловања свих институција на територији коју покрива, у спровођењу заштите жртава насиља у породици и у популацији деце и младих изложених насиљу.

Приликом планирања обука и стручног усавршавања запослених у установама које финансира град Ваљево, планираће се програми за превенцију насиља у породици, као и у популацији деце и младих изложених насиљу.

Град ће јачати систем заштите на локалном нивоу кроз усвајање акционих планова и пратећих издвајања из локалног буџета за њихово спровођење, као и финансирање пројеката локалних НВО који за циљ имају превенцију и заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања.

Град Ваљево ће подстицати и подржавати цивилни сектор како би постао активнији у пружању услуга превенције, самостално или у сарадњи са пружаоцима јавних услуга. Локални органи ће учествовати у размени искустава о моделима добре праксе и инвестираће у преношење одговарајућих решења из других заједница.

Медији

Улога медија у спровођењу заштите састоји се у објективном и правовременом информисању јавности о постојању феномена насиља као неприхватљивог облика понашања.

Новинарске редакције, односно новинари који су потписали локални међусекторски Протокол за заштиту деце од насиља, занемаривања и злостављања на подручју града Ваљева, имају вишеструку улогу, од промоције права и поступака у заштити детета, помоћи у препознавању, откривању и објављивању случајева насиља, до обавештавања других медија и јавности о томе, а поступајући у складу са законима и прописима.

Активности медија у систему превентиве и заштите деце од насиља, занемаривања и злостављања

Новинари, потписници Протокола, у свом раду подсећају и мотивишу друге представнике локалне заједнице, надлежне градске, социјалне и полицијске службе, васпитно-образовне институције, удружења грађана и друге субјекте у превенцији, откривању и указивању на потенцијалне изворе, претње и последице ових појава. Осим тога, прате активности свих осталих потписника Протокола у извршењу њихових задатака и примени међусекторског протокола о заштити деце од злостављања и занемаривања.

Поступајући у складу са својом улогом у правовременом и објективном информисању јавности о превенцији и заштити деце од потенцијалних и актуелних појава занемаривања, злостављања и насиља, као неприхватљивог и кажњивог облика понашања, новинари и медији позивају и прозивају одговорне субјекте и саопштавају чињенице о узроцима и последицама (не)спровођења потребних мера заштите, анализирају активности одговорних лица, пратећи даљи расплет и решења конкретних негативних појава.

При извештавању о деци, нарочито о деци са сметњама у развоју, поштоваће се право родитеља о давању сагласности на емитовање њихових фотографија у медијима.

- При извештавању о случајевима злостављања и занемаривања поштоваће се Закон о заштити података о личности и користити терминологија којом се превазилазе дискриминаторне норме и вредности;
- Кроз медијске прилоге континуирано ће се радити на подизању нивоа свести и промени друштвених норми, вредности и ставова, посебно по питању нулте толеранције према насиљу и оних који се односе на забрану насилног дисциплиновања деце и забрану дискриминације.
- Једнако је важно вршити медијску промоцију заштитних фактора који ће оснаживати децу за пријављивање случајева насиља, познавање улога, надлежности и капацитета локалних партнера.

Организације цивилног друштва

Удружење за помоћ деци са посебним потребама Наши снови, Анђели чувари, Друштво РОМ и Одбор за људска права

Организације цивилног друштва су равноправни партнери у процесу остваривања и заштите права деце према којима је извршено насиље, злостављање и занемаривање. Учешће организација цивилног друштва, потписника Протокола огледа се у:

- превентивном деловању и подизању свести локалне заједнице о неприхватљивости насиља, размени информација о насиљу са предстваницима свих служби у систему заштите у складу са овим Протоколом;
- учествовању на стручним састанцима за унапређење рада и размену информација о примерима добре праксе свих институција, установа и организација у систему по овом Протоколу, пружање психосоцијалне подршке путем индивидуалних консултација и телефонског саветовања и информисања;
- пружање правне помоћи за породице и опште правно информисање, правно саветовање, израду поднесака, помоћ у прикупљању документације и доказа који олакшавају покретање судских поступака.

Организације цивилног друштва имају значајну улогу у пружању директне подршке злостављаној и занемареној деци, посебно оне ОЦД које спроводе пројекте подршке деци из угрожених група, као што су деца са интелектуалним сметњама, инвалидитетом, деца из ромске популације, деца која живе и раде на улици, избегла и расељена лица и мигранти. Неке од пружених услуга подршке представљају примере добре праксе који се могу користити за утицај на факторе узрока насиља.

Опис деловања координатора Протокола

Координација рада на вођењу евиденције и документације о насиљу над децом.

Међусекторски тим града Ваљева је предложио Ану Савковић за координатора тима за заштиту деце од насиља. Координатор Међусекторског тима за заштиту деце од насиља задужен је за планирање, реализацију и евалуацију Протоколом дефинисаних облика сарадње. Координатор тима за заштиту деце од насиља подноси годишњи извештај о активностима Међусекторском тиму града Ваљева. Сви партнери, потписници Протокола ће припремити податке о примени протокола и доставити их координатору.

Планирана динамика састајања Међусекторског тима је два пута у току године.

На основу добијеног извештаја надлежна служба Центра за социјални рад ће усклађивати вођење евиденције у свим институцијама о насиљу над децом, на основу договора о врсти, садржини, начину размене, заштити и коришћењу података о насиљу водећи рачуна о законским овлашћењима и обавезама сваке институције/установе.

Координатор тима ће сачинити контакт листу потписника споразума за ефикасну размену информација: адреса, број телефона, факс, мејл. Ажурирање контакт листе спроводити периодично координатор.

Сарадња потписника Протокола на активностима ПРЕВЕНЦИЈЕ

Потписници Протокола ће својим активностима утицати на повећање свести о присуству насиља у школама, дигиталном и вршњачком насиљу. Информисањем стручне јавности и јавности града о присуству насиља, опасностим дигиталног, вршњачког насиља међу адолесцентима, партнери ће допринети препознавању насиља и начинима реаговања у поступцима.

Пријава сумњи на насиље се може пријавити ЦСР, Дому здравља, школама, полицијској станици и ОЦД.

Координација потписника Протокола у поступцима откривања и пријављивања сумњи на занемаривање и злостављање деце ће се обављати кроз евидентирање случајева на стандардизованим обрасцима. Обрасци ће бити усаглашени, стандардизовани, јединствени за све партнере, чиме се омогућава успостављање ефикасне међусекторске сарадње у области превенције и заштите жртава насиља.

КООРДИНАЦИЈА РАДА У ПЛАНИРАЊУ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

У Центру за социјални рад ће се формирати евиденција која је усклађена и усаглашена у свим институцијама.

Центар за социјални рад може са Полицијском станицом Ваљево и другим заинтересованим партнерским организацијама закључити билатералне протоколе о врсти, садржини, начину размене, заштити и коришћења података о насиљу у породици водећи рачуна о законским овлашћењима и обавезама сваке институције.

Стручњак Центра - руководиоца службе ће, када то резултати почетне процене налажу, заказати конференцију случаја ради планирања услуга и мера заштите дететакоје трпи насиље.

На конференцију се позивају стручњаци из других ресора који би могли бити укључени у даљи рад са конкретном породицом. Руководилац службе доставља позваним стручњацима краћи писани извештај о резултатима почетне процене.

Конференција се сазива писаним позивом, упућеним факсом, телефоном, мејлом или хитном поштом.

Позвани стручњаци организација – потписница Протокола су дужни да се активно укључе у рад Конференције и раде на сачињавању плана заштите детета које трпи насиље. Стручњаци партнерских организација ће преузети пружање оних услуга детету и породици за које поседују стручне потенцијале и ресурсе.

О пруженим услугама сачиниће се писани извештај по плану утврђеним роковима и учествоваће у даљим ревизионим састанцима. Стручњак Центра- Руководилац службе координира активностима за спровођење плана, заказивање ревизионих састанака и др.

КООРДИНАЦИЈА РАДА НА ПРИКУПЉАЊУ ДОКАЗА ЗА СУДСКО ПРОЦЕСУИРАЊЕ НАСИЉА И ПОСТУПАЊЕ ПО НАЛОЗИМА ПРАВОСУДНИХ ОРГАНА

Лекари Дома здравља или Хитне службе ће детаљно прегледати и описати физичке повреде жртве насиља у породици. По процени упутиће жртву на специјалистичке прегледе ради медицинског збрињавања, али и ради добијања валидног уверења о претрпљеним повредама за потребе судских процеса.

Изабрани педијатар ће када процени да је то целисходно упутити дете у саветовалиште, дечијем психијатру ради процене утицаја грубог занемаривања и злостављања на развој и ментално здравље детета.

Наведене институције ће, на тражење Центра за социјални рад или Основног јавног тужилаштва, а за потребе покретања, вођења судских поступака за заштиту од насиља, доставити своје стручно мишљење.

Центар за социјални рад ће билатералним актом са Домом здравља Ваљево уредити питања покрића трошкова издавања лекарских уверења жртвама насиља које су у стању материјалне угрожености.

Центар ће, на писани захтев Полицијске станице, доставити извештаје у процесу прикупљања и обезбеђивања доказа по налогу Основног јавног тужилаштва за вођење прекршајних и кривичних поступака у ситуацијама насиља у породици.

Захтев Полицијске станице ће увек када је то могуће садржати:

податке о особи или особама које су изложене насиљу, податке да ли у породици има мал. деце и да ли су она била директно или индиректно изложена насиљу, податке о насилној особи, да ли је раније било пријава и шта је предузимано по њима, опис догађаја, опис повреда, да ли је и када пријава прослеђена тужилаштву, да ли је евентуално тужилаштво одредило меру задржавања или му је одређен притвор.

ИЗВЕШТАВАЊЕ

Годишњим акционим планом се дефинишу превентивне акције у заједници усмерене на превенцију, препознавање и пријављивање случајева насиља у породици. Потписници Протокола ће о његовом спровођењу извештавати јавност, водећи рачуна о заштити података о личности, посебно о личности малолетног лица.

Потписнице доносе годишње акционе планове спровођења Протокола. Мониторинг и евалуацију примене Протокола спроводи експертски тим кога именују потписнице.

На основу добијених података ће се састављати извештај о примени постојећег Протокола. Извештај јавности ће подносити координаторка, једном у току године, по потреби чешће, у унапред припремљеној форми за извештавање која ће обухватити утврђене компоненте. Доступност извештаја јавности ће бити обезбеђена путем медија.

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Потписници Протокола се обавезују на међусобну сарадњу, заједничку координацију, размену информација и података у складу са важећим прописима и професионалним стандардима.

Потписници Протокола ће у најкраћем времену упознати запослене у својим организационим целинама са преузетим обавезама, а све у циљу изградње координисаног модела спречавања и процесуирања насиља над децом.

Координацију, праћење и евалуацију активности предвиђених Протоколом спроводиће Координаторка уз сарадњу свих потписника Протокола. Сваки потписник ће одредити особу за контакт са Координаторком и другим потписницима Протокола.

Протокол је отворен за приступање других институција и организација, које прихватају утврђене принципе и циљеве деловања. Накнадно приступање ће се вршити у форми Анекса Протокола.

Протокол ће важити 5 година, у периоду од 2017-2022.

Протокол је сачињен у 20 истоветних примерака а свака потписница задржава по један примерак.

Овај Протокол ступа на снагу даном потписивања.

ОСНОВ ПОТПИСИВАЊА ПРОТОКОЛА

Права и обавезе који се дефинишу овим Протоколом базирају се на међународним и националним обавезама и стандардима заштите права детета, као и надлежностима потписника протокола дефинисаним следећим националним прописима:

1. Устав РС - ("Сл. гласник РС", бр. 98/2006)
2. Кривични законик РС - ("Сл. гласник РС", бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 и 94/2016)
3. Законик о кривичном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014)
4. Закон о ратификацији конвенције Уједињених Нација о правима детета - ("Сл. лист СФРЈ - Међународни уговори", бр. 15/90 и "Сл. лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 4/96 и 2/97)
5. Породични закон - ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011 - др. закон и 6/2015)
6. Закон о равноправности полова - ("Сл. гласник РС", бр. 104/2009)
7. Закон о забрани дискриминације ("Сл. гласник РС", бр. 22/2009)
8. Закон о јавном реду и миру - ("Сл. гласник РС", бр. 51/92, 67/93, 48/94, 85/2005, 101/2005 бр. 6/2016)
9. Закон о прекршајима - ("Сл. гласник РС", бр. 101/2005, 116/2008, 111/2009, 65/2013, 13/2016 и 98/2016 - одлука УС)
10. Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица - ("Сл. гласник РС", бр. 85/2005)
11. Закон о програму заштите учесника у кривичном поступку - ("Сл. гласник РС", бр. 85/2005)
12. Закон о извршењу кривичних санкција - ("Сл. гласник РС", бр. 85/2005, 72/2009, 31/2011 и 55/2014)
13. Закон о полицији - ("Сл. гласник РС", бр. 101/2005, 63/2009-одлука УС, 92/2011 и 6/2016)
14. Закон о јавном тужилаштву – ("Сл. гласник РС", бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 78/2011 - др. закон, 101/2011, 38/2012 - одлука УС, 121/2012, 101/2013, 111/2014 - одлука УС, 117/2014, 106/2015 и 63/2016 - одлука УС)
15. Закон о социјалној заштити - ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)
16. Закон о основама система образовања и васпитања - ("Сл. гласник РС", бр. 72/2009, 52/2011, 55/2013, 35/2015 - аутентично тумачење, 68/2015 и 62/2016 - одлука УС)
17. Закон о здравственој заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011) - ("Сл. гласник РС", бр. 107/2005, 72/2009 - др. закон, 88/2010, 99/2010, 57/2011, 119/2012, 45/2013 - др. закон, 93/2014, 96/2015 и 106/2015)
18. Закон о раду - ("Сл. гласник РС", бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014 и 13/2017 - одлука УС)
19. Закон о заштити података о личности - ("Сл. гласник РС", бр. 97/2008, 104/2009 - др. закон, 68/2012 - одлука УС и 107/2012)
20. Закон о спречавању насиља у породици – ("Сл. гласник РС" бр. 94/2016)
21. Закон о јавном информисању и медијима - ("Сл. гласник РС" бр. 83/2014, 58/2015 и 12/2016)

Протокол је базиран и на основама Националне стратегије за превенцију и заштиту деце од насиља - ("Сл. гласник РС", бр. 122/2008) и акционог плана за спровођење ове стратегије – ("Сл. гласник РС", бр. 15/2010) као и обавезама и основама сарадње из Општег протокола за заштиту деце од злостављања и занемаривања и Посебних протокола за појединачне системе и то:

- Посебан протокол за поступање правосудних органа у заштити малолетних лица од злостављања и занемаривања.
- Посебан протокол о поступању полицијских службеника у заштити малолетних лица од злостављања и занемаривања.
- Посебан протокол за заштиту деце у установама социјалне заштите од злостављања и занемаривања.
- Посебан протокол система здравствене заштите за заштиту деце од злостављања и занемаривања.
- Посебан протокол за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања у васпитно образовним установама.

Потписници:

Град Ваљево

Aleksandar Stankovic

Центар за социјални рад „Колубара,,

Milica Nocić

Прекршајни суд

Milica Nocić

Дом здравља Ваљево

Милошанин

ОШ,, Нада Пурић ,,

Aja Colakovich

Ваљевска гимназија

B. Stankovic

Полицијска управа Ваљево

Предшколска установа,, Милица Ножица,,

Milica Nocić

Удружење „Анђели чувари ,,

Удружење за помоћ деци са посебним потребама Наши снови

Udr.

Одбор за људска права

[Handwritten signature]

Друштво „РОМ,

[Handwritten signature]

Огњанка Бановић, новинарка

[Handwritten signature]

ТВ ВА ПЛУС

[Handwritten signature]

www.kolubarske.rs

www.vamedia

[Handwritten signature]

